

POLITIEKE HISTORIE PELSDIERENHOUDERIJ

Het welzijn van de nerts staat voor alle pelsdierenhouders in Nederland voorop. Daarin denken zij niet anders dan welke agrariër waar dan ook ter wereld, ongeacht de diersoort waar hij of zij de zorg voor heeft. Een goede gezondheid resulteert in groei, uitstekende reproductie en (wat nertsen betreft) een mooie glanzende pels.

Nertsen worden al meer dan 100 jaar als landbouwhuisdier gehouden. Wetenschappelijk onderzoek heeft uitgewezen dat bedrijfsmatig gehouden nertsen volledig zijn aangepast tot landbouwhuisdieren en dat er weinig mankeert aan het welzijn van deze dieren. Ongeacht het feit dat de grote meerderheid van de Nederlandse bevolking in het meest recente NIPO-onderzoek aangeeft dat "het doel van de reproductie niet relevant is, mits het welzijn van de dieren gewaarborgd is", bleken ethische motieven bij de politiek in het verleden toch een rol te spelen. Niet het wetenschappelijk onderzoek maar pure emoties lagen hieraan ten grondslag. Ondanks de zeer positieve bevindingen m.b.t. het Plan van Aanpak (zie voor details actueel nr. 1), op papier gezet door diverse objectieve autoriteiten op het terrein van dierenwelzijn, en de wetenschap dat hij zelfs de bestaande wetgeving ervoor zou moeten aanpassen, stuurde minister Brinkhorst in 2001 toch een wetsvoorstel m.b.t. een verbod op de pelsdierenhouderij naar de Tweede Kamer. Zelfs zonder schadeloosstelling. Dit terwijl de sector sinds 1995 reeds meer dan 70 miljoen geïnvesteerd had in een door de Tweede Kamer goedgekeurd welzijnsplan. De uitvoering van dit plan werd als voorwaarde gesteld en zij wilde nauw betrokken blijven bij de voortgang en de bereikte resultaten. Het wetsvoorstel van de heer Brinkhorst werd door minister Veerman van LNV op 9 oktober 2002 naar de prullenbak verwezen. Er was bij lange na geen parlementaire meerderheid meer voor een verbod.

HISTORIE

Binnen de veehouderij is de pelsdierenhouderij een relatief kleine maar zeer actieve professionele agrarische bedrijfstak. Internationaal gezien is de Nederlandse pelsdierenhouderij toonaangevend wat betreft de bedrijfsvoering, fokresultaten en vooral het dierenwelzijn.

Om het welzijn verder te verbeteren is in 1995, in het kader van de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren, met instemming van de Tweede Kamer, een Plan van Aanpak opgesteld. Dit Plan had o.a. betrekking op welzijnsaanpassingen voor alle dieren die reeds in 1998 gereed moesten zijn en aanpassingen die uitgesmeerd mochten worden over drie fases. Medio 1998 moest de eerste fase zijn uitgevoerd, hetgeen betekende dat op elk bedrijf 25% van de dieren volgens de nieuwe welzijnsnormen gehouden moest worden. Dat wilde o.a. zeggen: meer oppervlakte per dier, kooiverrijking, groepshuisvesting, strooisel, later spenen. Afsproken werd dat na de eerste fase een evaluatie in de Vaste Kamercommissie voor LNV plaats zou vinden.

Alle nertsenhouders (in Nederland zijn dat er ongeveer 200) hadden de eerste fase van het plan volledig uitgevoerd en ook het welzijn was wetenschappelijk meetbaar verbeterd. Hiermee had de sector zich volledig aan de afspraken met de Tweede Kamer gehouden. Toenmalig Minister Apotheker heeft dit in 1999 nadrukkelijk in zijn evaluatierapport vermeld.

Tijdens de evaluatie in de Vaste Kamercommissie van LNV op 1 juli 1999, net na het aantreden van Minister Brinkhorst, werd tot ieders verrassing het Plan van Aanpak amper besproken. Als argument werd aangevoerd dat het welzijn van het dier niet meer doorslaggevend was. Om één minuut voor twaalf werd plotseling een nieuw argument van stal gehaald. Bont zou minder nodig zijn dan bijvoorbeeld de vleesberg die wij gezamenlijk consumeren of de huisdieren die wij houden. Om ethische redenen zou de nertsenhouderij in Nederland niet kunnen blijven bestaan. Dit terwijl in 1995 al na stemming door de Kamer besloten werd, dat de nerts als productiedier gehouden mocht worden. Enkele partijen bleken de gemaakte afspraken niet langer te respecteren. Vervolgens nam de Tweede Kamer met een zeer krappe meerderheid een motie aan (min of meer op verzoek van minister Brinkhorst zelf) met het verzoek om een groeistop op het bedrijfsmatig houden van nertsen af te kondigen en de nertsenhouderij op termijn af te bouwen.

Dit betekende een abrupte koerswijziging van de LNV-minister waarbij hij brak met de eerder

gemaakte afspraken.

RAPPORT VAN NOORD + EUROPESE UNIE

Minister Brinkhorst vroeg vervolgens oud CDA-kamerlid Van Noord te onderzoeken wat de gevolgen zouden zijn van een verbod op het fokken van nertsen. Maandag 20 september 1999 werd het rapport Van Noord gepubliceerd. De conclusies in het rapport waren glashelder en voor de pelsdierenhouderij zelf absoluut niet nieuw. Nertsen werden gehouden op een wijze die het welzijn voldoende garandeerde. In het kader van de huidige Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren was een verbod dan ook niet mogelijk. Ook bij de landen van de Europese Unie bestond en bestaat nog steeds geen steun voor een verbod. Een eenzijdig Nederlands verbod op het houden van nertsen zou geen effect hebben op het wereldwijd gehouden aantal nertsen. De welzijnsomstandigheden voor de dieren zouden hiermee niet gebaat zijn, terwijl Nederland (vooroplopend in de wereld op het gebied van welzijn) internationaal geen gesprekspartner meer zou zijn m.b.t. dit onderwerp.

Een wetswijziging zou opnieuw een hernieuwde brede maatschappelijke discussie tot gevolg hebben over het nut en de noodzaak van diverse vormen van dierenhouderij, het houden van productiedieren, gezelschapsdieren, sportvisserij, dierentuinen, etc., etc.

HET RATHENAU INSTITUUT

Het Rathenau-Instituut is een onafhankelijke organisatie die tot taak heeft maatschappelijke en politieke oordeelsvorming te ondersteunen rond vraagstukken die te maken hebben met wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen. Op verzoek van minister Brinkhorst bekeek ook het Rathenau Instituut of er naast het welzijn van dieren ook rekening gehouden moet worden met het doel van de productie. Moet het nut hiervan meespelen bij het wel of niet verbieden van een bepaalde tak van dierenhouderij? Ook zij kwamen tot de conclusie dat de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren zich op de eerste plaats richt op een beoordeling van het welzijn van (productie)dieren en niet op een afweging van het productiedoel. De wet is daarop niet goed toegesneden en het risico bestaat dat het inbrengen van een dergelijk criterium tot willekeur leidt. Volgens het Rathenau Instituut verdient het bovendien aanbeveling om bij de bovengenoemde activiteiten aansluiting te zoeken bij de Europese en internationale discussie op dit terrein.

GROEISTOP

In de Staatscourant van 14 april 2000 deelde de minister mede dat voor nieuwkomers in deze bedrijfstak, bij een eventueel verbod, geen overgangstermijn zou gelden en dat zij daarvoor nu gewaarschuwd waren. Deze overnamestop betekende concreet een miljoenenverlies aan oudedagsvoorzieningen omdat de bedrijven daardoor onverkoopbaar waren geworden omdat een koper geen enkele zekerheid had dat hij de investering binnen een redelijke termijn terug kon verdienen. De stop gold ook voor vaders die de pensioengerechtigde leeftijd bereikt hadden en hun bedrijf over wilden doen aan hun zoon, indien in het verleden niet gekozen was voor een besloten vennootschap. Hiermee ontnam de minister in een klap boeren hun met hard werken opgebouwde pensioen.

Elke overgangstermijn zonder schadevergoeding is sowieso principieel verwerpelijk. Immers een ondernemer dient continu te investeren om te voldoen aan overheidsmaatregelen en de eisen die de wereldmarkt stelt aan de productieomstandigheden, tenminste als de ondernemer zijn inkomen op peil wil houden. In normale omstandigheden zal een ondernemer, bij het beëindigen van zijn bedrijf, deze investeringen bij overname of verkoop gecompenseerd krijgen. Complicerend en kostprijsverhogend is het feit dat gedurende de laatste jaren de infrastructuur zal instorten. En tenslotte bij de feitelijke beëindiging wordt de ondernemer geconfronteerd met een toekomstige inkomensderving.

Inmiddels hebben wij een nieuwe Tweede Kamer met een totaal andere stemverhouding. Minister Veerman heeft het wetsvoorstel ingetrokken en daarmee is ook de overnamestop nietig verklaard.

EUROPA

Het Nederlandse wetsvoorstel berustte puur op de zogenaamde "algemene opinie" terwijl uit officieel onderzoek juist is gebleken dat de Nederlander weinig tot niets over nertsen weet. Bovendien had een meerderheid te kennen gegeven dat zij het welzijn van dieren veel belangrijker vindt dan het doel waarvoor dieren gehouden worden. Uit betrouwbare bron is gebleken dat minister Brinkhorst reeds in maart 2000 geprobeerd heeft om zijn wetsvoorstel in

de ministerraad te brengen. Het Kabinet vond dit echter nog te vroeg en wilde graag eerst wachten op de Europese reactie op een zelfde Engelse voorstel voor een verbod op de pelsdierenhouderij in Groot-Brittannië. Aangezien het in Engeland betrekking had op maar 13 (in de meeste gevallen oudere) pelsdierenhouders, die bovendien in aanmerking kwamen voor een schadeloosstelling en gezamenlijk minder dan 0,5% van de wereldmarkt produceerden, kon de Engelse situatie niet vergeleken worden met de Nederlandse. Toen het Engelse wetsvoorstel door Europa niet werd tegengehouden (o.a. omdat de pelsdierenhouders daar geen bezwaar tegen maakten) ging het Kabinet op 26 januari 2001 met een krappe meerderheid akkoord met het voorstel van minister Brinkhorst. Deze dacht waarschijnlijk moeiteloos Europese steun te krijgen voor het Nederlandse wetsvoorstel en stuurde het niet alleen naar Brussel maar ook reeds naar de Raad van State. Echter Denemarken, Finland, Frankrijk, Griekenland en Spanje maakten bezwaar. Ook de Commissie zelf zag het dreigende verbod als een mogelijk obstakel voor het vrije verkeer van goederen in de Europese Unie. In de MKZ-crisis wees minister Brinkhorst er steeds op dat Nederland niet uit de pas kon lopen met Europa. Hij had dan ook heel wat uit te leggen toen hij ineens de ogen sloot voor de Commissie.

RAAD VAN STATE + TWEEDE KAMER

Vervolgens maakte ook de Raad van State een reeks van op- en aanmerkingen op het wetsvoorstel. De Raad van State vroeg namelijk om een duidelijk en consistent beleid en vroeg om een uitgebreidere motivering van het standpunt van minister Brinkhorst. Zij verwees naar het Rathenau-rapport en naar de bezwaren van de Europese lidstaten en naar de bezwaren van de Europese Commissie zelf. Zij wilde een verdere onderbouwing van het beroep op openbare zedelijkheid als rechtvaardigheidsgrond voor het wetsvoorstel. Zij adviseerde Minister Brinkhorst ook om de voorgestelde overgangsmaatregeling nader te bezien.

Op 18 oktober 2001 stuurde minister Brinkhorst het wetsvoorstel toch naar de Tweede Kamer. De Kamer reageerde op 20 december met het stellen van maar liefst 70 kritische vragen aan de minister. Vragen van zeer principiële aard maar ook praktische vragen over de afbouw van de sector. De politieke verhoudingen lagen voor de verkiezingen 50/50 omdat VVD CDA en SGP tegen het wetsvoorstel waren en de Christen Unie weliswaar voor was maar het zeker niet eens was met de afbouw van de sector en om die reden tegen zou stemmen. Met de nieuwe Tweede Kamer lagen sinds 15 mei 2002 de verhoudingen totaal anders. Maar liefst ruim 100 stemmen vóór de pelsdierenhouderij en minder dan 50 stemmen tegen. Eind augustus reeds kondigde premier Balkenende persoonlijk aan dat het voorstel voor een nertsenhoudijverbod een van de kwesties zou zijn die zijn regering in heroverweging zou nemen.

VERORDENING WELZIJNSNORMEN NERTSEN 2003

Een jaar na de indiening van het voorstel, op 9 oktober 2002, heeft minister Veerman van LNV het wetsvoorstel voor een verbod op de pelsdierenhouderij dan ook ingetrokken. Hij kondigde aan dat Nederland zich in principe zou richten op Europese richtlijnen die in alle Europese landen gelijk moeten zijn en voor de pelsdierenhouderij momenteel reeds in de maak zijn. Wel gaf hij aan met de sector te willen overleggen over verdere uitvoering van het Plan van Aanpak. Uiteraard was de sector daartoe bereid, mits voldoende zekerheden ingebouwd werden dat eventuele investeringen ook terugverdiend konden worden. Inmiddels heeft de minister zijn goedkeuring gegeven aan de "Verordening welzijnsnormen nertsen (PPE) 2003". Deze verordening is per 1 april 2004 in werking getreden.

Actueel nr. 11 - februari 2004 - Een uitgave van de NFE - Postbus 488 - 6600 ALWijchen
Tel. 024-6221980 - Fax: 024-6221465 - E-mail: info@nfe.nl - Internet: <http://www.nfe.nl>